ՔՍԱՆԵՒԵՕԹՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—2135—ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ—8—ՅՈՒՆԻՍ—Ն. Տ.—20—ՅՈՒՆԻՍ—1878

ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 8 Մէճ.
» » Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ » Կ. Պօլսոյ » 4 Մէճ.
» » Գաւառաց » 5 Մէճ.

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար գնոյ սակարկութիւն կըլլայ:

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պէտք ուղղել, Ղալաթիա Սանտըքճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան, Մասիս գրասենեակը:

Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 8 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Տէրութեանց խորհուրդն իւր նիստերը կը շարունակէ, առանց անկաւելի կարեւոր որոշում մը տալու: Երկուշաբթի աւուր նստին մէջ Յունաստանն ընդունելու վրայ խօսակցութիւն եղաւ, սակայն եզրակացութիւն մը չկրցաւ տրուիլ: Ընդհանրապէս կը կարծուի որ տէրութեանց երեսփոխաններուն մէջ եղած համաձայնութիւնը կատարեալ չէ, և Պերլինէն եկած հեռագիրք այս կարծիքը կը հաստատեն: Կըսուի թէ Անգղիոյ և Ռուսիոյ մէջ հաստատուած համաձայնութիւնը միայն տէրութեանց խորհրդոյ ներկայանալի խնդրոց վրայ է. բայց այն խնդիրները ինչպէ՞ս կարգադրելու է, այս նկատմամբ երկու տէրութիւնք համաձայն ըլլալէ խիստ հեռի էին: Կը վախցուի մանաւանդ որ իրենց մէջ անհամաձայնութիւնը չծանրանայ:

Բ. Դուռը մասնաւոր հեռագրաւ մ'իւր Եւրոպիոյ դեսպանաց ծանոյց թէ Այոլթէֆանոսի դաշնագրութեան բանակցութեանց նկատմամբ լրագրաց հրատարակած ծանուցագիրը շինծու է: Երկրորդ ծանուցագիր մը, որ առաջնոյն հետ տէրութեանց խորհրդոյն պիտի ներկայանայ եղեր, Բ. Դրան մտադիր եղած բարենորոգմանց մէկ ծրագիրը կը պարունակէ: Այս ծրագրին ամենէն կարեւոր կէտն է Գաղղիոյ քաղաքային օրինագրքին ընդունումն, որ Թուրքիոյ վիճակին համեմատ բարեփոխուելով պիտի թարգմանուի եղեր: Բարենորոգմանց այս նոր ծրագիրը գլխաւորապէս հինգ մասի բաժնուած է, այն է վարչութիւն, հասարակաց կրթութիւն, արդարութիւն, ելեւմուտք, զինուորականութիւն, որ բոլոր Օսմանեան հպատակաց վրայ պիտի տարածուի: Կ. Պոլսոյ մէջ խորհուրդ մը պիտի հաստատուի կուսակալաց և վարչական ժողովոց միջև ծագած խնդիրները քննելու համար: Բայց որովհետև առաջին ծանուցագիրը կեղծ կը հրատարակուի, երկրորդին ստուգութիւնն ո՛չ ոք կրնայ երաշխաւորել: Ամէն դէպք թէև տայ ըլլայ, գործադրութեան խոստմանց կատարելապէս վերահասութեան ժամանակին կը մնայ: Պէտք չէ նաև մոռնալ Նաբոլէոն Ա.ին այն խօսքը թէ գործադրեալ թերի օրէնք մը ամենէն կատարեալ՝ բայց անգործադրելի մնացած օրէնքէ լաւագոյն է:

* * *

Մայրաքաղաքիս Եւրոպական լրագրաց գրուած նամակներ կը ծանուցանեն թէ Ռուսք հաշտական իրենց տուած ապահովիչ զրոյցներուն՝ շարունակ յառաջխաղացութիւն ընել կուզէին և Օսմանեան զօրաց գիծերուն աւելի կը մերձենային: Անցեալ օր մայրաքաղաքիս մէջ դարձեալ զրոյց ելաւ թէ Ռուսք Ֆուատ փաշայի գծին վրայ տեղ մը գրաւած էին, թէ յիշեալ Օսմանեան հրամանատարն խնդիր տուեր է որ եթէ Ռուսք ետ չը քաշուին՝ զէնք գործածելու պիտի պարտաւորի. բայց այս բոլոր զրոյցներն անհիմն ելան: Ռուսիոյ դեսպան Լոպանով իշխանը Ռուսիոյ յառաջխաղացութիւնը խիստ ճարտար կերպիւ կը բացատրէ եղեր, ըսելով միշտ թէ Ռուսք բնաւ թշնամական նպատակ չունին: Զինուորական այս տարօրինակ վիճակը քաղաքագիտական մտատանջութիւն կը պատճառէ, քանզի կրնայ զինուորական շարժումէ կամ յառաջխաղացութենէ մը նոր կռիւ ծագիլ: Տէրութեանց խորհուրդը Ռուսական զօրաց և Անգղիական նաւատորմին մայրաքաղաքիս շրջակայներէն հեռանալն առաջին խնդիրներէն մին պիտի ընէր. բայց ո՛չ այս ո՛չ ալ Վառնայի, Շումնուի և Պաթումի խնդիրը տակաւին լուծման մերձեցած են: Տէրութեանց խորհուրդն ամեն կողմանէ դժուարութիւններով շրջապատեալ, առանց գլխաւոր կէտերու վրայ կատարեալ համաձայնութեան, պիտի պարտաւորի քիչ ժամանակի մէջ Արեւելից խաղաղութիւնը վերահաստատել: Օսմանեան հասարակութիւնը մանաւանդ՝ խաղաղութեան վերահաստատուելուն վրայ մեծ վստահութիւն մը չցուցներ, և անցեալ օր մայրաքաղաքիս Աւստրո-Հունգարական դեսպան Զիչի կոմսին՝ Անգղիական նաւատորմին ծովակալին և սպայից տուած կոչունքին մէջ ըրած մէկ խօսքը պատերազմական մտօք կը մեկնէ: Զիչի կոմսն ըսեր է թէ Անգղիա՝ միայն պիտի աղաղակէ զէնքերս վառեցէք, և ծովակալը պատասխաներ է՝ յոյս և վստահութիւն յայտնելով թէ Աւստրո-Հունգարական կառավարութիւնն այս մասին Անգղիոյ օժանդակութիւն պիտի ընէ և այս երկու տէրութեանց գործակցութիւնն Եւրոպիոյ վտանգը պիտի վանէ: Արդ՝ Աւստրո-Հունգարիոյ և Անգղիոյ այս գործակցութիւնն ինչ բանի համար պիտի ըլլայ, դժուարին չէ գուշակել: Եւրոպական լրագրերէն ոմանք կըսէին որ թէև Անգղիա և Ռուսիա համաձայնած էին, բայց Աւստրիա ո՛չ Ռուսիոյ և ո՛չ Անգղիոյ հետ կցուած էր համաձայնիլ: Զիչի կոմսին յայտարարութիւնն ուրիշ վիճակ մը կը ներկայացնէ, և կարծել կու տայ թէ Անգղիա և Աւստրիա ո՛չ միայն համաձայն են, այլ և գործակցելու պատրաստ, քանզի Անգղիացի ծովակալն իւր խօսքին մէջ այս երկու տէրութեանց "փառաւոր անցեալն" ևս յիշած է, այն է Նաբոլէոն Ա.ի դէմ իրենց դաշնակցութիւնը:

Իսկ Անգղիոյ և Ռուսիոյ համաձայնութեան գալով, որ հիմա իւր առաջուան կարևորութիւնը կորուսած է, անցեալներն անհանգստութեան պատճառ տուած էր նոյն իսկ Վեհ. Սուլթանին, որ մայրաքաղաքիս դեսպան Սըր Լէյարտ Եըլտըզի պալատը հրաւիրելով բացատրութիւն խնդրած է եղեր, քանզի Լորտ Սալիսպըրիի վերջին շրջաբերականը կարծել տուած էր թէ Անգղիոյ և Ռուսիոյ մէջ դժուարութիւն մ'անհրաժեշտ է. Սըր Լէյարտի տուած բացատրութիւններն հարկաւ գոհացնող մնացած են, այսու ամենայնիւ դժուարին չէր նկատագրել Բերլինի և Լոնտրայի մէջ եղած կարծեաց տարբերութիւնները: Արեւելեան խնդրոյն վրայ մին ունեցած տեսակէտը միւսին բոլորովին հակառակ կը թուի. Բերլին Արեւելքը տիրելու կոչման, իսկ Լոնտրա Արեւելքն Արեւելեան ժողովրդոց պահել կուզէ: Բարեբաղդաբար Բերլինէն գրուած նամակներ կըսեն թէ Կորչաքով իշխանին աշխարհակալութիւնն և Ռուսիոյ Եւրոպական կուսակցութիւնն յաղթող եղեր է: Կորչաքով իշխան Թուրքիոյ հետ պատերազմելու դէմ է եղեր, և վերջին պատերազմը գրեթէ անոր կամացն հակառակ տեղի ունեցեր է: Կորչաքովի կարծիքն այն է եղեր որ Կ. Պոլսոյ դեսպանախորհուրդին անյաջողութենէն ետև Ռուսիա բոլորովին քաշուի իւր վիճակին պատասխանատուութիւնն Եւրոպիոյ վրայ ձգելով: Եւրոպա այն ժամանակ պիտի տեսնէ եղեր թէ ո՛րչափ սխալած է Ռուսիոյ քանիցս անգամ առաջարկած համաձայն գործակցութիւնը չընդունելով, և վերջապէս պիտի ստիպուէր Ռուսիոյ առաջարկածին նման հարկադրիչ միջոցներ 'ի գործ դնելու, որպէսզի իւր կամքն և խնդրած բարենորոգումները Թուրքիոյ ընդունել տայ և անոնց գործադրութիւնն ապահովէ: Այս եղանակը խիստ ճարտար է, և դուցէ յաջողէր: Պատերազմը հիմայ վիճակը կերպարանափոխեց, բայց Կորչաքով իշխանը դարձեալ նոյն կարծեաց վրայ է եղեր, այն է Եւրոպական մեծ տէրութեանց համաձայն գործակցութեամբ Արեւելեան խնդիրը լուծել. Դժուարութիւնն այս է որ իւրաքանչիւր տէրութեան շահերն ու տեսակէտը տարբեր ըլլալով, գործակցութիւնն ու համաձայնութիւնը գրեթէ անկարելի կը լինի: Նոյն իսկ Գաղղիա և Անգղիա, որ երբեմն դաշնակից եղած էին, Կ. Պոլսոյ մէջ ազդեցութեան համար շարունակ կը մրցէին միմեանց հետ, և յաճախ պատահած էր որ երկու տէրութեանց դեսպաններն իրարու գործը կաւրէին: Կորչաքով իշխանն իւր երկարժամանակեայ պաշտօնավարութեան շրջանին մէջ բազմաթիւ ծանուցագրեր գրկած է Եւրոպական տէրութիւններն համաձայն գործակցութեան հրաւիրելու համար, բայց շատ անգամ յաջողութիւն գտած չէր, քանզի իւր հրաւէրն անշահասէր չէր համարուիր: Դուցէ ալ առանց իրաւանց Եւրոպական տէրութիւններէն ոմանք կը կարծէին թէ Ռուսիա իրենց գործակցութիւնը կը խնդրէ մի միայն իւր շահերն առաւել ապահով կերպիւ յառաջ տանելու համար: Երբ տէրութիւններն այսպիսի զգացումներով կը շարժին, ի՞նչպէս կարելի է կատարեալ գործակցութիւն մը, որոյ վախճանն՝ եթէ պէտք ըլլայ՝ հարկադրիչ միջոցներու պիտի յանգի: Հինգ վեց տէրութեանց միաբանութեամբ այսպիսի միջոցներ գործադրելը մինչև ցարդ անհնարութիւն մ'եղած է, չենք գիտեր թէ ասկէ ետքը կրնա՞յ հնարաւոր ըլլալ: Այս առման խորհրդածութիւններէն կը հետևի թէ Արեւելեան ժողովուրդք իրենց փրկութիւնը գլխաւորապէս իրենցմէ յուսալու են: "Օգնէ' քեզ և Աստուած ալ քեզ կօգնէ," առածն իրօք բարեկամներու և պաշտպաններու օգնութենէ աւելի օգտակար է: Եւրոպիոյ պաշտպանութիւնն անշուշտ մեծ արժէք ունի, և մեծ տէրութիւնք իրենց շահերուն հետ Արեւելից բարօրութիւնն ապահովելու կաշխատին. բայց ինքնօգնութեան սկզբունքին ազգային կենաց մէջ գործադրութիւնն աւելի զօրաւոր միջոց մ'է յաջողութեան:

* * *

Անգղիական Մայլ լրագրին յունիս 7 թուով թերթին մէջ հետևեալ խորհրդածութիւնը կը տեսնենք Լորտերուն ժողովին մէջ յուզուած Հայկական խնդրոյն վրայ:

"Լորտերուն խորհրդարանին մէջ Լորտ Շաֆթըսպըրի վերջին առաջարկին կարևորութիւն ունեցող խնդիր մը յարոյց: Հայ քրիստոնեայներն իւր բարեսրտութեան ընդարձակ շրջանակին մէջ առաւ և հարցուց թէ Լորտ Սալիսպըրի յանձն կառնո՞ւր ծանուցանել թէ Օսմանեան իշխանութեան ներքև գտնուող ուրիշ քրիստոնէից դասին պէս Հայոց դասն ալ տէրութեանց ժողովին մէջ պիտի լսուէր: Տարակոյս չկայ որ Հայերը գոնէ Պուլղարաց չափ ուշադրութեան արժանի են: Խիստ մեծ ընդունակութիւններ ունեցող ժողովուրդ մ'են, և բուն իրենց երկրին մէջ մեծամեծ վնասուց ենթակայ: Երբոր իրենց բաղդն Հայաստանի սահմաններէն դուրս կը փնտռեն, ինքզինքնին պաշտպանելու խիստ կարող են: Ինչ որ են հին Հրեայք Եւրոպիոյ համար, նոյնն

ին բազում մասամբ ի Հայք Թուրքիոյ համար։ Ինչպէս որ Լորտ Քարնարվօն ըսաւ, Հայերն հանդարտաբարոյ, աշխատասէր և մեծապէս վաճառական ժողովուրդ մ'են. բայց Հայաստանի մէջ չէջակոյ Քիւրդ եւրուն երեսէն ամենավայրենի խժդժութեանց ենթակայ եղած են, և Բ. Դրան կողմանէ շատ գէշ կը կառավարուին։ Օսմանեան կայսրութեան ասպարէզ բարդ ուանց ... ցեղերու պաշտպանութեան և զօրացման մէջ պէտք է փնտրուի. և Լորտ Քարնարվոն իրաւամբ ըսաւ թէ տէրութեանց խորհուրդը բարոյական պարտաւորութիւն պիտի գտնուէր իր պաշտօնին մէջ, եթէ այսպիսի ցեղերու իրական գանգատները պարզապէս կարհամարհել գոհ ըլլար։ Ռուսիոյ մէջ մէկ միլիոն Հայք կը գտնուին, և կը բաւէ որ Թուրքիոյ մէջ գտնուող իրենց եղբայրներն ճշմարտապէս գոհ չըլլան, որպէս զի նորէն երեւան ելնեն այն մեքենայութիւններն որոնց գործման զբաղնելու կը ճգնինք։ Հայոց գիրքը միանգամայն Օսմանեան կայսրութեան մեծագոյն մասին մէջ գտնուած մասնաւոր դժուարութեանց օրինակ մը կրնայ ըլլալ։ Ինչպէս որ Լորտ Սալիզպըրի դիտել տուաւ, քրիստոնեայ գաւառաց յատուկ օրէնքներ տալն և քրիստոնեայ ցեղերու վիճակը բարւոքելը տարբեր բաներ են։ Ուր որ քրիստոնեայք որոշ մեծամասնութիւն մը կը կազմեն, կարելի է անոնց մասնաւոր օրէնքներ տալ։ Բայց երբ ասոնք կրօնքէ եղող ժողովրդոց հետ խառնուած են, և երբ չատ կը տարբերին. անոնց մասնաւոր օրէնք տալը նոյն երկրին զանազան բնակչաց զանազան եղանակաւ կառավարութիւն տալ կը նշանակէ։ Այս կերպիւ հարկ կըլլայ կամ Թուրքաց Հայոց և Քրդաց համար տարբեր գործադրելի օրէնքներ տալ, կամ բայց քով տարբեր եղանակաւ վարչութիւններ հաստատելու անկարելի դրութեան դիմել։ Ասոնց պաշտօնագոյն եղանակն ո՛րն ըլլալուն վրայ տարակոյս չկրնար ըլլալ. բայց պէտք է որ գործադրելի ըլլալու համար յարմար մէջ ցնել ընտրութիւն։

«Հնդկաստանի մէջ յաջողեցանք փորձական այնպիսի դրութիւն մը հաստատել, որ զանազան կրօնից և զանազան ցեղերու համար միապէս գործադրելի է. իւրաքանչիւր ոք իր գործունէութեան ազատ ասպարէզ մ'և հաւասար արդարութիւն կը վայլէ։ Այս տեսակ դրութիւն մը պէտք է որ կանոնի կամաւ Թուրքիոյ մէջ մտնէ, եթէ Արեւելեան խնդիրը գոհացուցիչ կերպով պիտի լուծուի։ Գուսաններ կան՝ որք ինքնորէն վարչութիւն պահանջելու համար բոտ բաւականի համբաւ են. բայց Ասիական Թուրքիոյ կողմէ ցեղերու և կրօնից խառնակութը պէտք է որ արդար վարչութեան ընդհանուր դրութեան մը ներքև դրուին։ Լորտ Սալիզպըրի միայն կրնար Լորտերուն ապահովցնել թէ տէրութեանց խորհրդոյն մէջ մեր կառավարութիւն ամէն որ իրեն կրցածը կ'ընէ. վերջին ծայր համաձայնութեամբ պիտի վճռուի Հայոց խնդրոյն վիճակը, և Լորտ Կրանվիլ յայտնեց թէ ինք ալ զայս կ'սպասէր լսել Լորտ Սալիզպըրիէն։»

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլին 18 յունիս, առաւօտ.

Տէրութեանց խորհուրդն երէկուան նիստին մէջ Պիսմարք իշխանին առաջարկած կանոնադրութիւնն ընդունեց։

Պուլկարիոյ վրայ բնաւ խօսք չեղաւ. այլ միայն Ցունաստանի ընդունելու խնդրոյն վրայ վիճաբանութիւն եղաւ, որ բոլոր նիստը գրաւեց առանց որոշում մ'ըլլալու։

Պէրլին 18 յունիս իրիկուն.

Կայսրը դարմանող բժիշկները տեղեկութիւն մը հրատարակեցին ծանուցանող թէ կայսեր կատարեալ առողջութիւնը առաջուն բաւական երկար ժամանակի կարօտ է՝ յաղթելիք դժուարութեանց պատճառաւ։

Այսօր, երեքշաբթի, Անգլիոյ և Աւստրիոյ լիազօր պատուիրակները Պուլկարիոյ նկատմամբ կարեւոր խօսակցութիւններ ըրին Շուվալօֆ կոմսին հետ։ Տէրութեանց խորհուրդը վաղուան (չորեքշաբթի) նստին մէջ Պուլկարիոյ խնդրով պիտի զբաղի։

Կը կարծուի թէ Գաղղիա և Անգղիա Ցունաստանի ընդունելուն նպաստաւոր են։

Լոնտրա 18 յունիս, իրիկուն.

Ներկայացուցչաց ժողովին որոշում մը ներկայացաւ, որ խորին ցաւ կը յայտնէ թէ կառավարութիւնն Անգլիոյ ժողովրդեան բաղձանաց հակառակ կամակից կըլլայ Ռումանիոյ հողին յափշտակման։

Վիէննա 18 յունիս, իրիկուն.

Տէրութեանց խորհրդոյ նկատմամբ ընդհանուր տպաւորութիւնը լաւագոյն է այսօր։ Դիւանագիտութիւնը քաջալերեալ է 1856ի դաշնագրութեան հիման վրայ տէրութեանց մէջ տեսնուած համաձայնութեամբ և Արեւելեան խնդիրը քաղաքականապէս մօտ լուծելու մասին իւրաքանչիւր տէրութեան ունեցած չափով։

Պէրլին 18 յունիս.

Տէրութեանց խորհուրդն այս առաւօտ նստին մէջ վիճաբանութիւնը շարունակեց Պուլկարիոյ գործոց վրայ։

Օսմանեան լիազօր պատուիրակներն յայտնեցին թէ երբոր Այսթէֆանոսի դաշնագրութեան մէջ նշանակուածներէն դուրս ուրիշ ինքնօրինութեանց վրայ վիճաբանութիւն բացուի, իրենք պիտի մեկնին ժողովէն։ Այս միջադէպը սրտայուզութիւն պատճառեց։

Անդրաշի կոմս և Լորտ Պիքընսֆիլտ խորհրդակցութիւն մ'ըրին Շուվալօֆ կոմսին հետ։

Վիէննա 19 յունիս.

Աւստրո-Անգղիական համաձայնութիւնն ամրապնդեալ ըլլալով վիճաբանութիւնը պիտի գերազանցէ Պուլկարիոյ խնդրոյն վրայ, որ ներկայ վիճակին մէջ ուրիշ ամեն խնդիրներէ աւելի ծանրակշռութիւն ունի։

Պէրլին 19 յունիս.

Կը հաստատեն թէ Ցունաստանի համար հաւանականութիւն կայ տէրութեանց խորհրդոյն մէջ ընդունուելու՝ խորհրդակցական ձայնիւ։

Ուրբաթ օրն հաւանականաբար նոր նիստ մը պիտի ընէ տէրութեանց խորհուրդը։

Պէրլին 19 յունիս, իրիկուն.

Տէրութեանց խորհուրդը այս առաւօտ նիստը մէկ ժամ և երեք քառորդ տեւեց։ Վերջին խորհրդարար բանակցութիւններէն կերեւի որ Անգլիա և Աւստրիա աւելի մօտեցած են իրարու, որուն յայտնի նշան մ'է տէրութեանց խորհրդին մէջ տեսութեանց և զգացմանց աւելի սերտ համաձայնութիւն մը։

Պրիւքսէլ 19 յունիս, իրիկուն.

Պէլժիքայի ազատական նախարարութիւնը վերջնական կերպիւ կազմուեցաւ. Պ. Ֆրէր-Օրպանի նախագահութեամբ, որ միանգամայն արտաքին գործոց նախարար անուանեցաւ։

Լոնտրա 19 յունիս

Օսմ. Փոխ.		13 5/16
փոխ.	1865	18 1/2
»	1869	16 1 4
»	1871	55 1/2
»	1872	27
»	1873	16 1 4
»	եգիպտ.	71
Անգլ. Փոխ.		95 7/16

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Արշիպեղական ծովու կղզեաց նախորդ կուսակալ Սաֆֆէթ փաշան արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական (Միւսթէշար) անուանուեցաւ՝ նախարարաց խորհրդոյն մէջ նստելու իրաւամբ։

Արտաքին գործոց նախարարութեան քարտուղար—[illegible] Քէլ էֆէնտին միանգամայն Մեծ— Եպարքոսութեան թարգման անուանեցաւ փոխանակ Պրիզ որ էֆէնտիին, որ առեւտրական և երկրագործական նախարարութեան խորհրդին անդամ անուանեցաւ։

Անգղիական նաւատորմիղը երէկ առտու Նիկոմիդիոյ ծոցէն ելլելով կղզիներուն քով եկաւ և Մեծ կղզւոյն ու Հէյպէլիի մէջտեղն երկաթ նետեց։

Քուրիէ տ'Օրիանի մէջ կը կարդանք թէ չորսօր օրը Ղալաթիա Քօմիսիոն խանը Հրեայ սեղանաւորի մը սենեակը բացուելով հինգ վեց հազար լիրայի սակի, արծաթ և արժեթուղթ գողցուեր է։ Ոստիկանութիւնը քանի մը անձեր խուզարկելով գողցուած ապրանքներուն մէկ մասը գտեր է։

Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ նաև թէ ոստիկանութիւնը Մայրաքաղաքիս Սուլու—Թամբուղ թաղը երկու թուրք կանանց տունը կոխելով բազում գողօն գտեր է, և քննութիւն ընելով տեսեր է որ անոնց այրերը գողերու ընկերակցութեան մ'անդամ են եղեր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՊՀԱՄԸ ՈՍԿՈՒՈՅ

7 յունիս չորեքշաբթի իրիկուն		16, 3
8 յունիս հինգշաբթի առաւօտ բացուեցաւ		16, 8
ժամ 5 ին		16,18
Բանքէի երկաթուղի	ֆր.	51
Թղթադրամ	մր.	288

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Կ. Պոլիս 7 Յունիս

Սոսիէթէ Ժէնէրալի բաժ.		Անգ. լիր.	4. 5
» փոխանակութեան		»	3. 8
Կ. Պոլսոյ Պանքային		»	5 4
Քրէտի Ժէնէրալ		»	3 35
Քրէտի Օթթոմա—Թիւրք		»	—
փոխ.	1863	ֆր.	87
»	1865	»	88
»	1869	»	85
»	1872	»	27 1/2
»	1873	»	84
Թրամվայ		Օսմ. լիր.	1 35

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

7 Յունիս

Անգլ. լիրա	ղրշ.	109
Նաբոլէոնի ոսկի	»	87 4
Իմբէրիալ Ռուս	»	88 30
Ֆիորին	»	51
Հինգ ֆրանք	»	—
[illegible]	»	121
Պզլիճ	»	185

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀՐԱՒԷՐ ԱՌ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՍ

Ազգային ժողովը նիստ ունի յառաջիկայ ուրբաթ յունիս 9 'ի Մայր եկեղեցի։

Ատեանը պիտի բացուի ճիշդ ժամ 6ին և գոցուի 10ին։

Հրաւիրեալ են Երեսփոխան էֆէնտիները՝ իրենց ազգասիրական պարտաւորութիւնը կատարելու փութալ։

6 յունիս 1878

'Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պոլիս

ՊԱՏՐԻԱՐՔ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Ընտրութիւն Նախաքննիչ դիւանոյ.

Բ. Հրաժարումն Կրօն. և Քաղ. ժողովոց։

Ահաւասիկ անցեալ ուրբաթ օր ազգային ժողովոյ բացման առթիւ Սրբազան Պատրիարք հօր խօսած գեղեցիկ առաջնախօսութեան պատճէնը.

Տեա՛րք Երեսփոխանք Հայոց ազգին.

Այս հինգերորդ անգամ պատիւ ունիմ բանալ Ազգային ժողովս անձամբ չատ ակամ՝ բայց հոգւով լի յուսով։ Անցեալ տարւոյն՝ այն արիւնհեղութեանց և սոսկման տարւոյն սկիզբը՝ կը վարանէինք թէ արդեօք պիտի գտնայի՞նք այս հանդէսը, զոր կը մաղթէինք ունենալ յետ անցանելոյ ընդ հուր և ընդ ջուր։ Գոհութիւն Աստուծոյ, պիտի կարող ըլլանք ըսել այժմ թէ՝ անցաք մեք ընդ հուր և ընդ ջուր՝ և հանեց զմեզ Տէր Աստուած 'ի հանգիստ։

Տարւոյն մէջ անցած փորձանքը յիշել հարկ չէ, սակայն ճշմարտութեան և շնորհակալեաց պարտք մ'ունիմ կատարել թէ՝ ձեզ և թէ՝ բոլոր ժողովոց և խորհրդոց նկատմամբ՝ որ ձեր ազգասիրական պարտքը կատարելու գիտակցութիւնն ունեցաք։ Ժողովներն ու խորհուրդներն այս խիստ դժար տարւոյն մէջ՝ իրենց նիստերը կազմեցին և գործեցին, բաց յինէն՝ որ քանի ամիսներ Պատրիարքարանէն բացակայ գտնուեցայ, այլ ոչ անգործ, ձեզ յայտնի պատճառաւ, և եմ ցարդ բացակայ, և ինչպէս այսուհետև ալ այնպէս լինելու արտօնութիւնը կը խնդրեմ 'ի ձէնջ, անձինս տկարութեան պատճառաւ։ Այս բացակայութեան միջոցին՝ պատուական Խառն ժողովոյ և իմ որոշմամբ Գեր. Մխիթարեան Խորէն եպիսկոպոսը խորհրդական կարգեցինք, որ ուշի ուշով և հաւատարմութեամբ իր պաշտօնը կատարեց, և կը կատարէ ցարդ, և եթէ ձեր հաւանութիւնն ու հաճութիւնն ստանայ, այսուհետեւ ալ պիտի կատարէ ոչ միայն խորհրդականի՝ այլ և տեղապահի պաշտօնը, զի իր կարողութեան փորձը ցուցուց արդէն։ Կը յիշէք որ անցեալ նոյեմբեր 25ին յատուկ գրով մը հրաժարական տուի ձեր պատկառելի ժողովոյն, թերեւս տասներորդն այն հրաժարականաց, որոց իններորդը գրով Բ. Դրան մատուցի նոյն նոյեմբերի սկիզբները՝ բերնով 'ի Բ. Դրանէ և գրով պատկառելի ժողովէդ հրաման խնդրելով օդափոխութեան համար գնալ այլուր, բայց չյաջողեցայ... ուստի պարտաւորեալ եմ նոյնը դարձեալ թախանձանօք խնդրել այսօր։ Այս հրաժարականները որչափ որ այլ ընդ այլոյ մեկնուին, և մինչև իսկ ծաղրուին, հոգ չէ, զի եթէ մարդիկ չուզեն գիտնալ, Աստուած գիտէ որ ոչ պատասխանատուութենէ և ոչ գործելէ փախչելու համար է. ես ձեռքս սրտիս վրայ դրած՝ վստահութեամբ կարող եմ ըսել՝ թէ Պատրիարք չընտրուած ալ կաշխատէի և աշխատեր եմ ազգիս համար, և ցշունչ յետին դարձեալ պիտի աշխատիմ առանց ակնկալութեան առ 'ի մարդկանէ. բայց այս պաշտօնն այնչափ մանրամասնութիւններ ունի, որոցմէ ազատիլ կարելի չէ՝ օգնականներ ունենալով հանդերձ։ Անդին՝ կենսական խնդիրը՝ որ է դաստիարակութիւնը՝ իւր վիճակին մէջ կը մնայ միշտ, զի ժամանակ չկայ անով զբաղելու, մինչև իսկ առողջութիւն ալ եղած ըլլայ։

Ուստի մէկ կողմանէ չինել և միւս կողմանէ չինուածին աւերակները տեսնել՝ այս անտանելի և յոյժ ցաւալի է ինձ։ Կրթութիւնը տարածել, դպրոցներ՝ բայց այնպիսի դպրոցներ չինել, այս է մեր ամենէն նուիրական պարտքը, սա՛ է խարիսխ փրկութեան ամենայն ժողովրդոց։ Եւ հիմա՝ մանաւանդ հիմա՝ Տեա՛րք պատուականք՝ որ մեր ամէն շարժումներն ու գործերն 'ի տեղեկս համայն կը հռչակուին, և հիմա՝ որ աշխարհի ամէն կողմ Հայոց ազգին ընդունակութիւնները կը դրուատեն, և հիմա՝ որ ա՛լ մոռցուած չենք, ո՛չ, այն անհանդուրժելի և սոսկալի մոռացումը վերջացաւ, և հիմա՝ որ Հայ ենք ըսելու սկսան չամչնալ անոնք որ կամչնային երբեմն... գուցէ մեր մեղացը համար, հիմա որչափ ջանք, որչափ աշխատութիւն պէտք է այն հռչակեալ ընդունակութիւնները մշակելու, լոյս տարածելու, և այս բանին համար ամեն միջոց ձեռք առնելու։ Ուրեմն, հեռի՛ հեռի՛ ծուլութիւնն, անտարբերութիւնն 'ի մէնջ և ամեն Հայերէ, հեռի՛ պառակտումնք ոչինչ բաներու համար, հեռի՛ ունայն ազգային և դատապարտելի կիրքեր, հեռի՛ անգութ և չարանախանձ քննադատութիւնք զիրերաց և բծախնդրութիւնք, հեռի՛ ատելութիւնք, անհաշտելի թշնամութիւնք, պախարակութիւնք, հեռի՛ սուտ գովերգնում կուսակցութեանց և ջանք պատուելու և խաբելու զմիմեանս,

հնա՞ր պչարութիւնք, ամեն առեն՝, մանաւանդ հոգի առնելու տալու ժամանակներու մէջ, հեռի՛ գծուծ փոքրոգութիւն և չարակամութիւն, հեռի՛ 'ի մէնջ նաև չափազանց կարևորութիւն տալերն մեր անձանց որ և իցէ գործի համար, այլ ընդհանրական պէտք է ունենամք անխարդախ և ճշմարիտ և ոչ չափաւոր սէր միմեանց վրայ, չըջահայեցութիւն, լուրջ խորհուրդ, անքակտելի միութիւն. քանզի անցեալը կը ցուցնէ՝ որ մենք Անիներ, ծաղկեալ քաղաքներ և հզօր թագաւորութիւններ ունեցած ենք, և այս անիծապարտ կիրքերով կործանած ենք. այո՛, մե՛նք կործանած ենք, ընդ միշտ վերականգնման համար վիրար գործելու անկարող ըլլալով՝ չարակամութեամբ, քըսութեամբ, և լայնից լայն ասպարէզը միայն բացած եմք մեր առջև անարգելի, և աչա ամեն բան կորսուած և իրաւամբ լալկանութիւնը ժառանգած ենք, և այն ժամանակէն 'ի վեր է՝ որ պործանոք իրարու կը ցուցնեմք թէ ո՞վ քան զո՛ աւելի աղէկ կողբոյ և կուլայ . . . . ։

Պէտք է ուրեմն 'ի բա՛ց քեցենք նախանձը, չարակամութիւնը և դատապարտելի եսութիւնը։ Ազգասիրին և ազգատիրաց չուրջը բոլորելով՝ ոչ թէ խոչընդոտքն և խափանարար և փանաքան ճարտարամիտ և չարաճնար միքենայութեամբ անոնց գործն հիմն 'ի վեր տապալելու, զոր կըննենք չատ անգամ, և գիտէք ինչ նպատակաւ, անիծից ծնունդ ծաղր մ՚, հեգնութեան նիւթ մը, անիծեալ յաղթանակ մը կորզելու փառասիրելու համար, զանի կամ զանոնք անկարողութեան դատապարտելով։ Ո՛չ, ո՛չ, ալ այսուհետև պէտք է բոլորինք ազգը սիրողներուն չուրջը օգնելու համար նոցա. ամեն մարդ պէտք է ինքզինք մոռնայ և ազգը մտածէ այսուհետև. գործոց ձեռաց նեցուկ ըլլա՛նք. մտածող մտաց՝ ազատութեան և յառաջդիմութեան ազատ ասպարէզ բանանք։ Մեք եկեղեցականքս նախ յառաջադիմութիւնը չարգիլե՛նք՝ ոչ յանուն Կրօնի և Աւետարանի, որ ծնողն է յառաջդիմութեան, և որով նախ մեր կըրօնը հնար կը պահենք այսոն կատակատաց լինելէ, և աչխարհի ալ կը ցուցնենք թէ ամեն աղէկ բան, ամեն քաղաքակրթութիւն և լուսաւորութիւն գլխովին ճառագայթն է անուրանալի Բեթղեհեմի այրին մէջ կէս գիշերին ցոլացող Աստուածային լուսոյն։ Այո՛, նախ մեք եկեղեցականքս օրինակ հանդիսանալով հանդարտութեան, անխռովութեան, միաբանութեան, սուրբ և աստուածային սիրոյ եղբայրութեան, ներողամտութեան, անխրչաչարութեան, արթնութեան, ճըշմարտասիրութեան, անչահախնդրութեան, համբերութեան, վերջապէս քրիստոնէական և ազգային առաքինութեանց, և մինչև իբրև լուսաւոր սիւն ընթանալով ազգին առջևէն, ոչ մեր անձանց, այլ ազգին համար վառուելով լոյս տալու աւելի։ Այո՛, դժուար կացութեան մէջ եղող ժողովրդի մը դժուարապաչտօն առաջնորդներն ենք մեք. ո՞ւր կերթայ ժողովուրդն երբ մեք գնեղ պաչտմփմուեանց մտանեմք։ Առաջնորդին ամենէն մեծ քաջութիւնը՝ կիրքը և ինքզինք զսպելն մէջ է. ամեն բան ըսել, ամեն քայլ առնել՝ այդ կառոյներու գործն է. հապա ո՞վ պիտի հաչտեցնէ կառոյներն իրարու հետ, ո՞վ է հրեշտակն խաղաղութեան . . . զայս կը քաղեմ ես Ս. Աւետարանէն. «Որ ունիցի ականջս լսելոյ լուիցէ, մի յաղթիր 'ի չարէն, այլ յաղթեա՛ բարեաւն չարին . . . ։»

Եկեղեցական և աչխարհական ամենքըս ալ մի և նոյն նաւակին մէջն եմք. փոթորիկները պակաս չեն, ծո՛վն աչեղամուռնչ կը տատանի. գժտի՛նք, նաւակը կ՚ընկղմենք։ Հապա՛ ի՞նչ պէտք է ընենք։ Ձեռք ձեռքի տանք իրարու ակարութեանց օգնելով։ Ո՛չ ոք է կատարեալ և անսխալ բացի յԱստուծոյ. ո՛վ որ զայս այսպէս չհաւատար՝ դատապարտեալ է իւր խղճէն։ Միայն մէկ բան մը կայ, որ ներողութիւնը, հաչտութիւնը և միութիւնը կը դիւրացնէ, և փոխադարձ վստահութեան և անով գործելու արիութեան կառաջնորդէ զմեզ, այն է սէրը։ Երբ սէր կայ, զառողութիւն, անբարտաւանութիւն չը կայ. երբ սէր կայ, յառաջդիմութիւն կայ։ չատերը կը կարծեն թէ վարդապետը սէր կը քարոզէ, բայց այն մեռելութիւն է, անկենդանութիւն է, խափանարար է յառաջադիմութեան. սխալ է այս։ Սէրը՝ վիճաբանութիւնը վիճաբանութիւն կը թողու, և անոր ծնունդը այսինքն յառաջդիմութիւնն ու բարգաւաճանքը կը դիւրացնէ։ Իսկ անսիրելութիւնը՝ վիճաբանութիւնը թունաւորելով՝ եսութեան ու ամբարտաւանութեան և սուտի կամակորութեան կը տանի։ Ճշմարտութիւնն է այս։ Մեզի սէր և եղբայրակցութիւն պէտք է. սիրով և ներողութեամբ պէտք է հասկցնենք իրարու թէ ամենքս ալ ուսանելու կարօտ մարդիկ ենք, և մինչև իսկ մեր մէջէն անոնց՝ որ ամեն բան ուսած կը համարին և կը յամառին, պէտք է հասկցնենք սիրով թէ տակաւին չա՛տ բան ունին ուսնելու. իսկ եթէ հակառակողին դիրքը բռնե՛նք, սիրոյ հակառակ դիրքը, վայն ուսանելէ չատ հեռու կը պահենք, քանզի փոխանակ՝ «զայս միայն գիտեմ զի ոչինչ գիտեմ» վրուցել տալու, «ես գիտեմ դու չգիտես» պատասխանը մշտնջենաւորապէս սիրտ քաղեմք նոցա բերնէն և գըրչէն, և երբ նոքա միութենէն բաժնիքը յուսայիր, նոցա հակառակութենէն չարիք պիտի հնձես։

Փոխանակ կռուելոյ և մաքառելոյ՝ պէտք է ուսնիլ և ուսուցանել, քահանայն, վարդապետը, եպիսկոպոսը, պատրիարքը, կաթողիկոսը պէտք է ուսանի և ուսուցանէ այլոց։ Լրագրապետն՝ այս հասարակութեան մէջ վառուած բացօթեայ ջահը՝ պէտք է ուսանի և ուսուցանէ. վարժապետն՝ այս երկրորդին նախախնամութիւնը՝ պէտք է ուսանի և ուսուցանէ. երեսփոխանը, ժողովականը, ծնողքը, արհեստաւորը վերջապէս ամեն կարգի մարդիկ ուսանի՛ն։ Ուսանի՛լ, ուսանի՛լ խոնարհութեամբ, միութեամբ և սիրով և ոչ յանձնապաստանութեամբ, այս է յառաջդիմութիւնը։ Կարօտի՞նք արդեօք այս բանին համար։ Իրաւ չատ դպրոցներ ունինք և կարօտինք, ոչ ոք կարող է ուրանալ, բայց այս՝ սիրոյն է աշխատութեանց։ Պէտք է յարատևե՛նք, յարատևենք, զի յառաջադիմութիւնը սահման չունի կանգ առնելու։ Մեր դպրոցները քիչ են, անկատարական են, աշխատինք չատցնելու, ամենքս ալ աշխատինք։ Կը յուսամ որ այսօր հանդիսաւոր ուխտ կընէք այս բանին, կը յուսամ որ արդէն ունեցած դպրոցնիս ծաղկեցնելու փոյթ կը տանինք, կը յուսամ որ Նուպար-Շահնազարեան վարժարանն որ այնչափ պտուղ արտադրեց, և որոցմէ այսօր 50-80 դաստիարակ Հայաստանի մէջ և այլուր վարժապետութիւն կընեն, և երեք հարիւրի չափ աչակերտք ալ զանազան պաշտօնաւոր դիրք մէջ են, այո՛, կը յուսամ որ ընկերութիւն մը կը կազմէք և կը բանաք այն լուսաւորութեան տաճարը, որդիները չատ քրտնոց և ջանից, և որ ժամանակիս պարագաներէն փակեցաւ, կը յուսամ որ ընկերութիւն մը կը կազմէք և կերթը. վարժարանն ալ իւր նպատակին յարմար դիրքի կը վերածէք փութով. կը յուսամ նաև որ Քարակէօզեան աղնիւ եղբարք իրենց գըրով և բերանացի ըրած խոստումն, որ էր վաճառականական դպրոց մը հիմնել, այսուհետև կը պարեհամին կատարել, զի օգտութեամբն Աստուծոյ աչա՛ անցաւ պատերազմը. կը յուսամ որ մեր ազգային լուսամիտ փառաւորանքը, որ պարծանք եղան մեզ, կը փութան պատասխանել իմ երկու և երեք նամակներուս, զորս անցեալ տարուընէ 'ի վեր ուղղեցի, և Մուրատեան վարժարանի մէջ մեր ազգին ունեցած իրաւունքը պաշտպանելու օրինական ճանբան վերջապէս ցուցունել կը պարեհամին։ Կը յուսամ նաև որ ազգային լուսաւորութեան այն սիրու համբաւեալ վառարանին՝ այն է Լազարեան դպրոցին և վանուց յառաջդիմութեան համար՝ յԱղէքսանդրիա գրած նամակիս պատասխանը կը չնորհէք։ Վերջապէս գործենք և յուսանք։ Բայց գործողն ու սերմանողը միայն հնձելու և քաղելու յոյս կունենայ. պէտք չէ ընկնիլ դժուարութեանց առջև։ Ինչ դժուարութիւններ արգելքներ որ ըլլան, ժամանակն ո՛րչափ ձախորդ և մեր վիճակն ո՛րքան դառն լինի, պարագներնիս պարապ է, գործելու ենք։ Նախատինք, թուքումուր, բանութիւն, արհաւիրք թող տեղան՝ որչափ կամին, մեք սրտերնիս և աչքերնիս յԱստուած ուղղեալ՝ կաղաղակենք, և իրաւունք ունինք յուսալու անոր անհուն ողորմութեանը վրայ, զի մեր հայրն է նա պաչտպանող։ «Որպէս, աչք ծառայի 'ի ձեռս տեառն իւրոյ, նոյնպէս աչք աղախնոյ 'ի ձեռս տիկնոջ իւրոյ, այնպէս են աչք մեր առ քեզ Տէր Աստուած մեր մինչև ողորմեսցիս 'ի վերայ մեր։ Ողորմեաց մեզ Տէր, ողորմեաց մեզ, զի բազում լցաք տառապանօք։

Պէտք է գործեմք և յուսամք առելով միշտ. «Եղիցի լոյս Տեառն Աստուծոյ 'ի վերայ մեր։ Զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա՛ 'ի մեզ Տէր և զգործս ձեռաց մերոց յաջողեա մեզ»։

1878 յունիս 2

Իզմիրէն եկած նորագոյն նամակներ մեր հանգուցեալ պաչտօնակցին՝ Պօլթազարեան Ղուկաս էֆէնտիի մահուան և յուղարկաւորութեան պարագաները կը բերեն։

Շաբաթի մը չափ թեթև հիւանդութենէ մը ետև մայիս 28 ին կիրակի գիշեր մահկանացուն կնքեր է։ Հետևեալ օրն՝ երկուչաբթի՝ յուղարկաւորութիւնը կատարուեր է մեծ հանդիսիւ. որուն ներկայ գըտնուեր են Իզմիրի դրեթէ բոլոր Հայ ժողովրդէն զատ բազմաթիւ օտարոգի վաճառականք և սեղանաւորք։ Վսեմ. կուսակալն ասպետնոց խումբ մը դրկեր է 'ի պատիւ հանգուցելոյն։ Եւրոպական տէրութեանց հիւպատոսներէն չատերն ալ իրենց թարգմաններն ու գաւասները ղըրկեր են։

Հինգ զաւակ կը թողու մեր արժանայիչատակ պաչտօնակիցը, մին այր, և չորսն էգ, որոց մին Զայեան Մեծապ. Իլիաս էֆէնտիի ըլծակիցն է։

Աղէքսանդրիա բնակեալ Երզնկացի Արժ. Տ. Մամբրէ քահանայն հինգ Գալլղիական ոսկի նուէր ղրկած ըլլալով Երզնկայի Արամեան ընկերութեան, հանգերձ նամակաւ մ՚ուղղեալ առ Մեծ. Կիրակոս էֆէնտի Ղազանճեան, այս վերջինն ալ հետևեալ պատասխանը գրած է անոր։

Առ Արժանապատիւ Տ. Մամբրէ քահանայ Մ. Յակոբեան Երզնկացի յԱղէքսանդրիա.

Մայիս 20 թիւ նամակնի՜դ առի. ձեր դրուատիքներուն և մեզ յարուցած համակրութեան համար չնորհակալ եմ. իսկ գովեստները չափազանց տեսնելով ճնչուեցայ։ Իմ հայրենեացս համար ինչ որ կաշխատիմ՝ նուիրական պարտաւորութիւն է, ոչ թէ չնորհ մը. և ինչպէս կըրնամ անտարբեր մնալ քանի որ հայրենեաց վիճակը աչքիս առջև է։ Արամեան ընկերութեան սպասիք ապագայով կազմակերպութիւնը և օրէ օր յաջողութիւն գտնելը նախ Աստուծոյ չնորհքն է, երկրորդ թէ հայրենակցաց և թէ տարբեր գաւառներէ ազգասէր անձանց աջակցութիւնն է, արժանի բիւր չնորհակալեաց։

Դուք ևս Արժ. Հայր Աղէքսանդրիոյ ափուններէն կը քաջալերէք բարոյապէս յորդորանք կարդալով և նիւթապէս հինգ հատ գալղիական ոսկի նուիրելով. և միանգամայն չարունակութիւն խոստանալով։

Հետևաբար հարկ չեմ տեսներ Երզնկայի դպրոցական վիճակը ձեզ նկարագրել, որովհետև ամեն բան ձեզի ծանօթ է, ուստի դուք առաւել գիտէք օրիորդաց վարժարանի կարևորութիւնը. և միանգամայն մայրաքաղաքիս մէջ պանդխտեալ ազգայնոց վիճակը, որ ընկերութեան նպատակներէն մին ալ ասոր համար է։

Ընկերութեան կանոնագիրներէն քանի մը հատ ձեզ կը խրկուի ձեռամբ գործադիր ժողովոյ, և դուք ձեր նուիրած հինգ ոսկին գանձապետ Ա. Եփրանեան էֆէնտիի խրրկելով անդորրագիր կ՚առնուք և 'ի հարկին ուղղակի կը թղթակցիք ժողովոյ հետ ինչպէս գիտէք պաչտօնէներու մէջ դրամական գործողութեանց երբէք չեմ խառնուիր դէթ այդ զրպարտութենէն ազատ մնալու համար։

Մեր որքան ատեն հոս մնալը կը հարցնէիք. հիմա ճանբան կը գըտնուէինք եթէ պատճառաւ մը քանի մ՚օր մնալ հարկ չըլլար. հետևապէս ուր որ ալ ըլլամ չեմ կրնար մոռնալ զձեզ այն բոլոր ազգասէրներուն հետ։

Գործադիր ժողովոյ ատենապետն է Վ. Ալթունեան. ատենադպիրն է Գ. Սէյխեան և անդամք են Մ. Գնդրեան, և Յ. Մարկոսեան էֆէնտիները։

Ի վերջ բանի հրապարակաւ չնորհակալութիւն կը յայտնենք Ձերդ Հայրութեան թէ մեր և թէ ընկերութեան կողմանէ.

5 յունիս 1878 Մնամք . . .
Կ. Պօլիս Կէօզէլեան Մ. Ղազանճեան

ԻԼԱՆ

Եօմանը սըմ մէճիտ'յէ իկիրմի ղըրուշա վէ եա'ւօտ Փուրքը իլէ քայիմէ վիրիլմէք վէ իւչ այտա թէսլիմ օլըմաք իւզրէ միւպայեա օլունաճաք օլան էլլի պին քանթառ պիրինճի Նիւյօրքըլ մաղէն քէօմիւրիւնիւն պէհէր քանթարը օն պիր ղրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ /չպու հազիրանը րումինին օն իքինճի բազար իրթէսի կիւնիւ քարարը գաթիյի վիրիլէճէքյինտէն, իթաալէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Տարը Շուրայի ասքէր'յէ կէլմէլէրի։

7 Հազիրան 1877 2

Պաշը Սէրասքէրի

Եօմանը սիքքէի խալիսէ օլարաք վիրիլմէք իւզրէ չատըր իչուն քալըն ամէրիքան, թօբ 2000, պէհէր թօբը 70 ղրշ.

Եօմանը ևիւզլիւք քայիմէ ևիւզ ղրուշա օլարաք վիրիլմէք իւզրէ Դասթամանի իփի, քըլէ 7500, պէհէր քըլէսի 20 ղրշ.

Նումունէլէրի Տարը Շուրատա օլուպ միւպայեա օլունաճաք պալատէ մուրաքքամ իքօ քալէմ էշեա ֆիյաթը մուրաքքամէ իլէ Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ հազիրանըն սէքիզինճի փէնչշէնպիհ կիւնի քարարը գաթիյի վէրիլէճէյինտէն, իթաալէյէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Տարի Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

6 Հազիրան 1878

Պաշը Սէրասքէրի

Իզմիտ ֆապրիքասի հիւմայունի թամիրաթը իչուն լուզումի օլան քիրէճին մազպութ օլան մուքավէլէսի վէչհ իլէ պէհէր քանթարը օն պուչուք ղրուշ ֆիյաթը իլէ քիրէճճի Բանայօթ եօհտէսինտէ օլուպ սայիր թալիպի զուհուր իլէմէտիկի հալտէ էն նիհայէթ մահը հալին օնքիզինճի փէնչշէնպիհ կիւնի քարարը գաթիյի վիրիլէճէյինտէն, Պաշը Սէրասքէրիյէ էմինիյէթի ասքէրիյէ գոմիսիօնընա միւրաճաաթ իլէմէլէրի։

3 Հազիրան 1878

Պաշը Սէրասքէրի

ՍԻՐԱՔ ԵՒ ՍԱՄՈՒԷԼ

ԲԱՐԻ ՀՕՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ

ԳՐԵՑ ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

Եւ ի լոյս ընծայեցին աշխատակից եղբարք

Յովհաննէս և Մկրտիչ Էսաեան

Ի ՆՈՒԷՐ

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑ ԵՒ ԶԱՐԳԱՑԵԱԼ ՈՐԴՒՈՑ

Կը ծախուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով. գին մէկ քառորդ մէջիտիէ։

ՇԻԹՔ ՄԱՆՈՒՆՔ
Ի ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆՆ

Երկասիրեաց Հմայեակ Տ. Վ. Դիմաքսեան

Օժանդակութեամբ

Եպիսկոպոսեան եղբարց հարազատաց

Աշխարհագրութիւն մինչև (գիրառս և Երուսաղէմ 32 քարտարոց և գեղօրէից վրայ փիճանաց բարեկամ չափահաս տեղեկութիւններ պարունակող 368 երեսէ բաղկացեալ գիրք մ'է, Հայաստանեայց անուն տպարանէ մը ելած։

Կը ծախուի Ենէնի գարուն և Մայր եկեղեցւոյ բանկոչներին և կ. Պօլսոյ Հայ գրավաճառաց քով. Գին կէս արծաթ մէճիտիէ։

Ռ. Ց. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՐԵՒՔ

Բերգրականք, Մեծ Սնկրատոյ, Ծաղիկ,

Սպիտակ, Յաւելուած։

Հեղինակն իր ինչ ինչ ոտանաւոր և արձակ գրուածներն և Լամարթին Գարրօտի բանաստեղծին Սոկրատոյ մահուան գրաբար տաղաչափեալ թարգմանութիւնն ամփոփած է այն գրքուկին մէջ։

Կը ծախուի Ենէնի-ձաւի Չ'ինիլի-քիր ճատտէսի թիւ 2, Ս. Գ. և Եղիշէեան գրատունը, և ուրիշ գրավաճառաց քով. գին 1 քառորդ մէճիտ

ՄԱՐԻՈՆ ՏԸԼՕՐՄԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ
ԿԱՄ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆՔ

Հեղինակ Լօմէն տը Միրգուր

Թարգմանեց Գր. Չիլինկիրեան

Այս նշանաւոր վէպին հինգերորդ այն է վերջին հատորն ալ իրմէրի Տէտէեան եղբարց տպարանէն Պօլիս հասած ըլլալով կը ծախուի Ենէնի ճամի Չիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2 Ս. Գույումճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով. Գին 2 ֆրանք։

ԹԱՐՍՍ ԼԵՒՈՆԻ
ԳՐԵԱՑ ԾԻՐԵՆՑ

Այն գեղեցկահիւս վիպասանութիւնն' որոյ պատմական առթիւր Ռուբինեան հարստութ'նէն առնուած է, և որ Քրիստոսի 1145 թուականին Հայոց Կիլիկիոյ մէջ վերստին ձեռք բերած իշխանական մեծութեան ճոխ գրութեանց պատկերն է, ամէն Հայ պէտք է փութայ մի օրինակ ունենալ։

Կը ծախուի ամէն գրավաճառաց քով. գին 2 ֆրանք։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿՂԶԻ
ԸՆԿԵՐԻԿ ՄԱՐԴԸ

Ժիւլ Վէրն անուանի հեղինակին այն հետաքրքրաշարժ և հրահանգիչ գործին Գ. այն է վերջին հատորն ալ իրմէրէն հասած ըլլալով. կը ծախուի Ենէնի ճամի Չիլինկիրլէր ճատտէսի թիւ 2. Ս. Գ. և Եղիշէեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով. Գին 2 ֆր.

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ՄԱՐԲԻԶՈՒՀԻՆ
ՀԵՂԻՆԱԿ
Տը Կէրանժէ

Թարգմանեց Խ. Կ. Պուրունսուզեան

Այն գեղեցիկ վիպասանութեան, որ միայն երկու հատորէ կը բաղկանայ, երկրորդ հատորն ալ իրմէրէն հասած ըլլալով. կը ծախուի Ենէնի ճամի Չինիլիքիլէր ճատտէսի, թիւ 2 Ս. Գ. և Եղիշէեան գրատունը և այլ գրավաճառաց քով. Գին 2 ֆրանք։

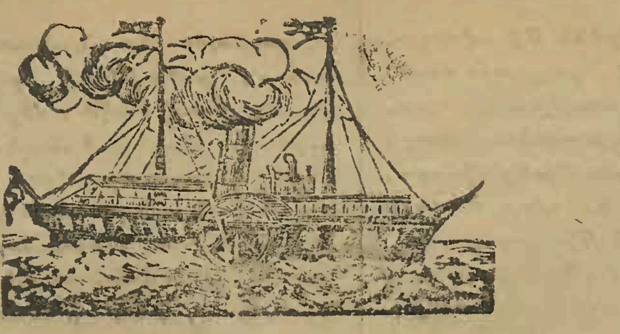

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1878 ՅՈՒՆԻՍ 1 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆԻՍ 30

ՊՈՍՓՈՐԻՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ	Եւրոպական եզերք	Թիւ
11	Ենիմահալլէէն Մէգարա. Պէյիւքտէրէ, Թարապիա, Ենիքէօյ, Սթէնիա, Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։	33
11 30	Ռ. և Ա. Գավաղէն Ենիմ. Մէգար. Պէյիւքտ. Թար. Ենիք. Սթէն. Էմիրկ. Ռ. Հիսար. Պէպէք։ (Ուրբաթ օրերը ժամը 11 3/4ին)	19
12 30	Ենիմահ. Մէգարա. Պէյիւքտ. Թարապ. Ենիքէօյ. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. (Բացի ուրբաթէ)։	23
1 15	Ենիմ. Մէգարա. Պէյիւքտ. Թարապիա, Ենիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։	34
2 15	Ենիմահալլէէն Մէգարա. Պէյիւքտ. Թարապիա, Ենիք. Էմիրկէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. (Ուրբաթ օրերը 2 1/2ին)։	17
3 15	Մէգար. Պէյիւքտ. Թարապ. Ենիք. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ։	19
4 15	Ենիմ. Մէգարա. Պէյիւքտ. Թարապ. Ենիք. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ. (Ուրբաթ օրերը գալ.)	32
5 15	Ենիմահ. Մէգար. Պէյիւքտ. Թարապ. Ենիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկ.	2
6 15	Ենիմահալլէէն Պէյիւքտ. Թարապիա, Պէյքօզ, Ենիքէօյ, Էմիրկ. Գանլըճա, Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Արնաւ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաքէօյ. Գուզկ. Պէշիկթաշ, Իսկիւտար։	6
8	Ռ. և Ա. Գավաղէն Ենիմահ. Մէգար. Պէյիւք. Թարապիա, Պէյքօզ. Ենիք. Էմիրկէն. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	12
10	Մէգարայէն Պէյիւքտ. Թարապիա, Ենիքէօյ, Էմիրկէն. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ։	22

[illegible]

Ժամ		Թիւ
11	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	25
11 20	Պէպէքէն Արնաւուտ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ.	22
12	Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ։	2
12 30	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	25
1	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ. Գապաթաշ։	22
1 30	Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթ.	2
2 15	Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ։	33
10	Արնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ։	2
10 45	» » »	6

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
11	Պէյքօզ, Բաշտա. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ.	28
11 15	Վանիքէօյէն Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապ.։	6
12	Պէյիւքտ. Թարապիա. Պէյքօզ. Բաշտա. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ.։	32
1 15	Պէյիւքտ. Պէյքօզ. Բաշտա. Ռ. Փ. մահ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլ. Գուզկ.	12
2 30	Մէգարա. Պէյքօզ. Ռ. Պահճէ, Ռ. Փաշա մահ. Սթէն. Գանլ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք. Վանիք. Պէյլ. (Բացի ուրբաթէ)։	28
3 15	Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապ. (Բացի ուրբաթէ)։	23
9	Պէյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշտա. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Իսկ. (Ուրբաթ օրերը Ռ. Փ. մահ.)	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ		Թիւ
12 45	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Ենիք. Թարապիա, Պէյիւքտ. Մէգարա.	28
12 30	Գապ. Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար. Գանլ. Էմիրկէն, Ենիք. Պէյքօզ. Թարապ. Պէյիւք. Ենիմահ.։	6
1 30	Պէշիկթ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք. Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիր. Ենիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէգարա։	19
3 45	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Ենիք. Թար. Պէյիւք. Ենիմ.	2
5	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Պէյքօզ. Թարապ. Պէյիւքտէրէ, Մէգարա. Ռ. և Ա. Գավաղ։	12
6 30	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Ենիք. Թար. Պէյիւք.։	25
8	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէգարայ ուղղ.։	22
9 30	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Ենիք. Թար. Պէյիւքտ. Մէգ. Ենիմահ. (Ուրբաթ օրերը ժամ 10ին)։	33
10 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Ենիք. Թարապ. Պէյիւք. Մէգար. Ենիմահ.։ (Բացի ուրբաթէ)։	23
10 45	Պէշիկ. Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Ենիք. Թարապ. Պէյիւքտ. Մէգարա. Ենիմ.	34
11 15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Ենիքէօյ, Թարապիա, Պէյիւքտ. Մէգարա. Ենիմահալլէ։	19

[illegible]

Ժամ		Թիւ
12	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ։	25
12 30	» »	22
1	» »	2
1 20	Պէշիկթ. Օրթաք. Արնաւ.։	33
9 15	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.։	2
10	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ. Օրթաք. Գուր. Արնաւ.	6
11 5	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	25
11 35	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	6
12	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ. Պէպէք։	22

Ասիական եզերք

Ժամ		Թիւ
2 15	Իսկ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշտա. Պէյքօզ, Պէյիւքտ. Ենիմահ. (Ուրբաթ օրերը Ռ. Փ. մահ.)	32
2 30	Ուղղակի Ա. Հիսար (Բացի ուրբաթէ)։	23
9 30	Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշտա. Պէյքօզ, Թար. Պէյիւք. Մէգ. Գավաղներ։	32
10	Սիրքէճի-իսկ. Պէյլ. Վանիք. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Գանլ. Սթէն. Ռ. Փաշա մահ. Բաշտա. Պէյքօզ։	28
10 30	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. Փաշա մահ. Բաշ. Պէյքօզ, Պէյիւքտէրէ։	17
11 15	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշտա. Պէյքօզ, Պէյիւքտէրէ։	12
11 40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ։	22

ՋԵՐՄԻ ԴԵՂ

Տօքթօր Այէրի ջերմի դեղը ամէն ախտէ ազատ ջերմերէն կը բժշկէ. չկայ դեղ մը որ ասոր չափ օգտակար ըլլայ ջերմի. ջերմ բռնողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ աս դեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս սնկէ գործածեն։ Արդէն Պօլսոյ և գաւառներուն մէջ ճանչցուած է աս դեղը ու անով բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Նոյն դեղը տասն չափ հինգ եւ կէս ամէկ է իրեն մասնաւոր գեղ ու կարքը աս ջերմի դեղ են (ջերմը չբռնած) որը չորս անգամ մէկ մէկ անուշ գդալ ջուրի հետ խառնեալ խմելու է, անմ չորեք կանգնի։ Տուփը ոսկի ինչ արժէ է. կը ծախուի կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մագազան։

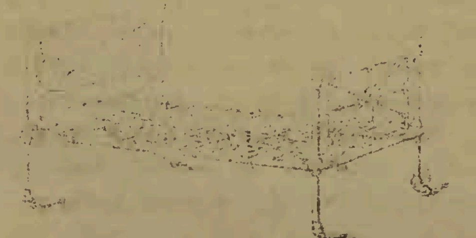

ԱՆԿՈՂՆԻՐԱՆ ԿԱՄ ՄԱՀՃԱԿԱԼ

Աղէկ և հաստատուն քարեօլաներ երկաթէ և արոյրէ, աժան գինով կը ծախուի, կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մագազան։

ԱՐԴՈՒԿ

Այս ձև իւթինորունամենէն աղէկ տեսակը որուն մէջ կրակը չի մարիր և աղէկ կը գործէ, կը ծախուի կ. Պօլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մագազան։

Այս լրագիրս շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Ղալաթիա Եանըգքէօշքի ճատտէսի թիւ 198, նոյն խան Մասիսի խմբագրատունը։

Իսկ գաւառաց մէջ հետևեալ հոգաբարձուաց անձանց։

ԻԶՄԻՐ՝ Յովհաննէս աղա Ֆէռահեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խաչատուր էֆէնտի Լաքէշեան

ՊՐՈՒՍԱ. Յակոբեան աղա Ֆեսճեան.

ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Թէքեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր քաղաքացիեան

ԿԱՐԻՆ. Յարութիւն պատուելի Չաքարեան.

ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նալպանդեան.

ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փոքրիկեան.

ԽԱՐ. Մ. աղա [illegible]

ՋՈՔՏԱՆ Ֆէրհատ աղա Յ. Ֆէրհատեան

ԵՐԶՆԿԱՅ. Թադէոս աղա [illegible]

ՍԻՒՐԻՀԻՍԱՐ. Արթին [illegible]

Ուրիշ քաղաքներէ [illegible] տեղերէն մէկու [illegible] թղթակցիլ

ԽՄԲԱԳԻՐ — ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԽԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
ՂԱԼԱԹԻԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ